

ט בסיון תשפ"ב, 8.6.2022

גיליון מס' 806

פרשת בהעלותך

ויהי העם כמתאוננים

מאת שבה ילון, לביא

פרשת בהעלותך פותחת את סדרת תלונות בני ישראל, המתוארות בפרשות בהעלותך, שלח, קרח וחוקת.

התלונה הראשונה שונה מכל שאר התלונות בכך שאינה מפרטת מה היה נושא תלונתו של "העם":

"וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֻנְנִים רַע בְּאָזְנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה" (י"א, א),

הפסוק הזה אומר דרשני ואכן הוא נדרש במהלך הדורות. אני מעוניין לדון בפירושו של רש"י המבוסס על אחד הפירושים בספרי במדבר פ"ה:

"כְּמִתְאֻנְנִים" - אין מתאוננים אלא לשון עלילה, מבקשים עלילה האידך לפרוש מאחרי המקום, וכן הוא אומר בשמשון: כי תואנה הוא מבקש (שופטים י"ד, ד).

"רַע בְּאָזְנֵי ה'" - תואנה שהיא רעה באזני ה', שמתכוונים שתבוא באזניו ויקניט, אמרו: או לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלושה ימים שלא נחנו מענוי הדרך.

"וַיַּחַר אַפּוֹ" - אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד.

רש"י, בעקבות הספרי, מפרש ש"העם" היו כמתאוננים, כלומר לא התלוננו בצורה ישירה נגד ה' אלא בעקיפין. "כמה לבטנו בדרך הזה שלושה ימים" – זו אמירה שטמונה בה כפיות טובה כלפי ה'. כל המטרה של מעין תלונה זו הייתה להקניט את הקב"ה, כדי שהקנטה זו תביא בסופו של דבר "לפרוש מאחרי המקום". להביע עמדה כזו בריש גלי לא העזו, לכן קיוו שכאשר ישמע ה' את תלונתם יחליט להשיבם לארץ מצרים ולבטל את הברית שכתת איתם בסיני.

את הרעיון ש"העם" התלונן על קשיי הדרך לא שאב רש"י מהספרי אלא מהפסוקים האחרונים של פרק י' "וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים".

לפי פירושו של רש"י התורה איננה מציינת מה הייתה תלונתו הגלויה של "העם". תלונה זו מסתתרת אי שם בסוף פרק י' אך אין לה חשיבות כי היא איננה תלונה כלל, אלא אמתלה.

דומה שטיעון שאיננו מגלה את עמדתו האמיתית של הטוען היא תופעה שלא פשה מן העולם. פעמים אנחנו תוהים אם עמדה שאנחנו שומעים מגלה את עמדתו האמיתית של הטוען או איננה אלא כסות לטיעון אחר שהטוען מבקש להסתירו. הדבר נכון לא רק לגבי נציגי הציבור אלא גם בויכוחים המהלכים בינינו. פעמים אנחנו

נחשפים לטיעונים אידאולוגיים הפוסלים הליך מסוים שהציבור מעוניין בו, אך עולה החשד שהטיעון האידיאולוגי איננו אלא מסווה לטיעון מרשים פחות.

עו"ד שבח ילון, חבר קיבוץ לביא

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il